

Prachtframboos of 'Salmonberry'

Prachtframboos (Rubus spectabilis) is een uitheemse heester en komt op veel historische landgoederen voor. De Schotse botanicus David Douglas (1799-1834) introduceerde de soort rond 1827. Vanaf die tijd plantte men hem graag aan als sierheester in de toen populaire Landschapstijlparken.

Tekst: Deyke van Donkelaar
Foto's: van Donkelaar Groenadvies

Van Houtte, L.B., Flore des serres et des jardin de l'Europe (1845-1880)

Van nature komt prachtframboos voor in vochtige laaglanden langs de westkust van Noord-Amerika, vanaf het zuidelijk deel van Alaska tot aan Californië. Bewoners uit die streken waarden prachtframboos als voedsel en gebruiksgewas en noemen hem ‘Salmonberry’.

David Douglas

Plantenverzamelaar David Douglas maakte tussen 1823 en 1827 drie grote reizen naar het westelijk deel van Noord-Amerika. Zijn doel en tevens broodwinning: het verzamelen van nieuwe soorten planten voor welgestelde Engelsen. Bijzondere soorten zag men destijds als statusverhogend en kregen een prominente plek op het landgoed. Douglas stuurde ze regelmatig kisten vol plantmateriaal en zaden toe en werd hiervoor goed betaald. Hij introduceerde bekende soorten als de Douglasspar (*Pseudotsuga menziesii*), *Phacelia tanacetifolia* en spiegeleitje (*Limnanthes douglasii*). Zo ook de prachtframboos.

Langs de waterkant

In 1825 stapte Douglas in een bootje en speurde de oever van de monding van de rivier Columbia

Geelvruchtige prachtframboos op landgoed Schaep en Burgh

(Oregon) af op zoek naar nieuwe soorten. Langs de waterkant vond hij prachtframboos, groeiend naast *Gaultheria shallon*. In zijn reisjournaal schrijft hij met gevoel voor marketing: ‘*This very beautifull and abundant-bearing species would above all others be a valuable addition to the garden*’. Met zijn vooruitziende blik bedenkt hij op welke manier de vruchten te verzenden zijn en noteert: ‘*Devise means to send fruit home*’.

Salmonberry

Douglas werkte op zijn reizen veel

samen met groepen plaatselijke bewoners als de Swinomish en Heiltsuk. Ze voorzagen hem van materiaal, voedsel en een slaapplek. Door hen wordt prachtframboos ‘ğúláli’ genoemd, wat salmonberry of zalmbes betekent. Ze leren hun kinderen om ze te plukken als ze rijp zijn, de hele familie helpt dan mee met de verwerking. Juist in de periode na de oogst komt de jaarlijkse trek van de zalm op gang, ze trekken vanuit zee de rivier op om eitjes af te zetten. Het is de tijd van de zalmvisserij. Een goede opbrengst van ğúláli wordt

Prachtframboos in de tuin van het Doktershûs te Stiens

beschouwd als een voorbode van een goed zalmseizoen, vandaar de naam ‘salmonberry’.

Toepassing

Prachtframboos bleek zich na aankomst in West-Europa bijzonder goed te handhaven in ons milde en vochtige zeeklimaat. Op veel landgoederen en parken is hij destijds aangeplant als ‘bloeiend hout’ in randen van boomgroepen en parkbossen, in combinatie met soorten als sneeuwbes (*Symphoricarpus*) en alpenbes (*Ribes alpinum*). Het lijkt een populaire, enthousiast groeiende soort te zijn. In de versie uit 1916 van de ‘Geïllustreerde flora van Nederland’, schrijven J. Heimans, H.W. Heinsius en Jac. P. Thijssse: ‘Zeer veel aangeplant, hier en daar verwilderd’. Boomkweker Constant Wattez (zoon van tuinarchitect Dirk Wattez) biedt ze als bosplantsoen aan in zijn catalogus uit 1940, per 100 in maat 40-60 voor 15 gulden. Daarnaast werd een dubbelbloemig Amerikaans ras *R. spectabilis*

‘Flore Pleno’ of ‘Olympic Double’ verhandeld. Vanaf eind vorige eeuw kreeg prachtframboos de benaming ‘stinzenheester’.

Kenmerken en bijzonderheden

Qua groei lijkt prachtframboos wat op een gewone framboos, maar is in alle delen iets groter en ruiger. In een vochtige en voedselrijke bodem kan de struik meer dan drie meter hoog worden. De rozerode bloemen verschijnen in mei en worden zo’n twee tot drie centimeter in doorsnee. Vanaf eind juli rijpen de oranje- of gele framboosachtige vruchten. Net als bij braam en framboos zijn de vruchten het sappigst als de plant voldoende vocht heeft gehad.

Invasief en historisch

Door de flink uitstoelende wortelopslag kan prachtframboos snel verwilderen. De soort wordt daarom ook wel als invasief beschouwd. Het is echter een heester met een historisch verhaal en wordt als

zodanig binnen de context van het historisch landschapspark in stand gehouden en zorgvuldig beheerd. In de tuin van het Doktershûs in Stiens wordt prachtframboos elk jaar zorgvuldig uitgedund waarbij het jonge bloeihout blijft staan voor het volgend jaar. Het levert een transparant en verzorgd beeld op.

Verder lezen en luisteren

Davis Douglas was pas 35 jaar oud toen hij overleed. Naar verluidt viel hij tijdens een reis door Hawaï in een diepe wildkuil en werd daar door een dulle stier gedood. Zijn reisverslag leest als een spannend avonturenboek en is via internet tweedehands verkrijgbaar of te downloaden onder de naam: Journal kept by David Douglas during his travels in North America, 1823-1827. Onder de volgende links vind je mooie verhalen over de prachtframboos: Youtube: Moon of the Salmonberry.

www.thenarwhal.ca: How the salmonberry connects salmon, nature and the Heiltsuk people.